

Højskolerne – livslang læring i globaliseringens tid

- indspil til Globaliseringsrådets arbejde fra Folkehøjskolernes forening

Hvis fremtidens uddannelsesveje skal skabe afklarede, innovative og samfundsengagerede mennesker, bør flere måske anbefales et halvt år på højskole...

FFD ønsker med denne henvendelse at gøre Globaliseringsrådet opmærksom på folkehøjskolerne som en vigtig ressource i Danmarks samlede svar på globaliseringens udfordringer. Vi er enige i regeringens udgangspunkt: Danmark må sigte i mod at få verdens bedste uddannelser og vi må gøre vores samfund til et af verdens mest innovative – for at kunne bevare et rigt samfund, der hænger sammen som et socialt forpligtet og demokratisk fællesskab.

Folkehøjskolen i Danmark har holdt fast i sin tradition som fri skoleform ud fra skoleformens historiske erfaring. Det er således ikke nogen overdrivelse at påstå at højskolen var en central kraft bag Danmarks succesfulde overgang fra enevælde til demokrati; fra landbrugssamfund til industrisamfund. Udviklingen i Danmark fik sit særlige forløb, fordi bl.a. folkehøjskolerne skabte grundlaget for uddannelse og aktiv inddragelse af den brede befolkning. I dag står vi overfor et lignende epokeskift. Danskerne skal igen flytte sig geografisk, mentalt og kompetencemæssigt. Danskerne skal igen uddanne sig mere og bedre. Den enkeltes lyst og evne til at lære livet igennem skal styrkes. Kompetencer og kreativitet skal bredes ud.

Udgangspunktet er et andet end for 150 år siden, men for det enkelte menneske og for samfundet står barometeret lige så meget på 'forandring' som den gang.

I det følgende har vi valgt at fremhæve tre udfordringer, hvor folkehøjskolerne efter vores mening kan og bør have en rolle at spille – i et samfund, som gerne vil have uddannelser og innovationsevne i verdensklasse.

Højskolen som et kvalificerende sabbatår

Højskolen udgør et særligt intensivt læringssted. Højskolen er dannelse og uddannelse; frirum og forpligtende fællesskab; kostskolemiljø og grænseoverskridelse på samme gang. Denne mangfoldighed og flertydighed er højskolens styrke. Den skaber et læringssted, hvor mennesker på kort tid kan finde orienteringspunkter, erhverve ny viden, afprøve interesser og talenter, udvikle kompetencer og omsætte ideer til handling. Få steder rykkes så meget ved et menneske på så kort tid som på en højskole.

Uddannelser i verdensklasse forudsætter både gode uddannelser og gode studerende. Gode studerende er afklarede og motiverede studerende.

I dag spørger de unge ikke 'Hvad kan jeg blive?', men snarere 'Hvem kan jeg blive?'

For tidens unge handler valget af uddannelse mindre om indkomstmuligheder og mere om uddannelsens indhold og form og de udviklingsmuligheder og værdier, som knytter sig til den fremtidige karriere. Samtidig mødes medarbejdere i dag, ved siden af stadigt større faglige krav, af stigende krav om sociale og kommunikative kompetencer. Det er ikke tilstrækkeligt, at man er en

dygtig klejnsmed eller ingeniør, man skal samtidig være i stand til at samarbejde, tænke i synergier og formidle sin viden til kolleger og kunder. Ved siden af en faglig specialisering oplever vi, at de 'bløde' kompetencer er blevet de 'hårde' – og ofte afgørende – kompetencer.

Om noget udvikler et højskoleophold netop dette: Selvindsigt og evnen til at indgå virkningsfuldt i et samarbejde med andre. Gennem de 4-5 måneder et typisk højskoleophold varer, får eleven de bedst tænkelige muligheder for at finde sit personlige ståsted, afprøve sin faglige viden og kunnen og styrke sine sociale og kommunikative kompetencer. I højskolens 24-timers læringsfællesskab er samtaler og samvær vævet sammen med undervisning og projekter, hvorved eleven hjælpes på vej til et oplyst og kvalificeret uddannelsesvalg. Højskoleelever har statistisk et mindre frafald på videregående uddannelser end andre studerende. Der er følgelig også stor sandsynlighed for, at de holder bedre fast i deres karrierevalg - en problematik, der ofte overses i uddannelsesdebatten. Når en tredjedel af nyuddannede lærere frafalder branchen efter blot et år, er det i de fleste tilfælde et både menneskeligt og samfundsøkonomisk problem.

Højskolen som sted for innovation

I et globaliseret samfund er innovationsevne – kreativitet, fleksibilitet og handlekraft - afgørende for det enkelte menneskes og samfundets muligheder. Derfor er der brug for rum, der sætter os i stand til at eksperimentere, tænke og gøre nyt.

Et højskoleophold kan betragtes som et læringslaboratorium, hvor udfordringerne i vores samfund belyses og hvor der hele tiden stilles spørgsmål ved tingenes tilstand. Lysten til at udvikle ideer og afprøve dem i konkret handling understøttes. På højskolen udfordres et hvilket som helst standpunkt, som forsøger at mindske den enkeltes betydning efterhånden som verden bliver større. Højskoleelever skal bibringes en følelse at være med til at definere og bevæge verden. Det gælder både politisk, økonomisk og kulturelt.

Højskoleelever konfronteres med forskellige fag, forskellige arbejdsformer og ikke mindst forskellige mennesker. Og det typiske højskoleophold rummer flere udadvendte projekter, hvor eleverne afprøver processer fra ide til handling, fra tanke til konsekvens. Det stiller krav til den enkeltes evne til at møde nye udfordringer. Men på en højskole opstår mødet i trygge rammer og i et overskueligt fællesskab, der giver mod til at turde eksperimentere og overskride egne grænser og forestillinger.

Hertil kommer at højskolerne er grobund for det kulturelle vækstlags udvikling frem mod uddannelse og karriere. Mange højskoler har faglige linier, som forbereder unge til optagelse på landets kreative uddannelser, hvad enten det drejer sig om film, musik, teater, design, billedkunst eller arkitektur. Denne rolle for det kulturelle vækstlag kombineres på nogle skoler med et frugtbart samarbejde med erhvervslivet, som ofte har glæde af at samarbejde med de allernyeste talenter.

Højskolen som arnested for demokrati og sammenhængskraft

Det har altid været højskolens sigte at give menneskers mulighed for at forstå sig selv i relation til det lille og det store fællesskab og udvikle den enkeltes myndighed som borger og bidragsyder i samfundet. I højskolerne er vi overbevist om, at frie borgere som af egen vilje og overbevisning engagerer sig i de fælles anliggender, er det eneste mulige grundlag for et demokratisk og socialt sammenhængende samfund. Også i fremtiden.

For at slutte af med et brud på den officielle henvendelses monotoni kommer her højskolens bidrag til demokrati og sammenhængskraft i 10 punkter:

1. På en højskole mødes mennesker, som ellers aldrig ville have mødt hinanden – og som på forhånd ville have forsvoret at de kunne lære noget af hinanden.
2. På en højskole udfordres man som menneske – fagligt, personligt, socialt - i et 24-timers læringsrum.
3. På en højskole møder unge danskere andre unge fra overalt i verden, som imponerer og inspirerer med deres ambitioner, viden og engagement.
4. På en højskole kommer man tæt på historien – højskolens historie, folkestyrets historie, kunstens historie – og vor egen tids historie.
5. På en højskole øver man sig i demokratiets grundregler, fordi man har en frihed som skal forvaltes - i fællesskab og til egen og andres gavn.
6. På højskolen opleves kulturmødet i praksis og man bliver bevidst om egne rødder, værdier og grænser.
7. På en højskole møder man toppolitikere og kulturpersonligheder på nært hold – og får mulighed for at gå i clinch med dem.
8. På en højskole får danske og udenlandske elever – og det danske samfund - venner for livet
9. På en højskole belyses og diskuteres samtidens eksistensvilkår med udgangspunkt i verden som eleverne oplever den.
10. På en højskole besynges det store i det små – og omvendt. Vi kalder denne oplivende udforskning af, hvad der gør livet værd at leve, for 'livsoplysning'.

I dag tager ca. 8 % af danske unge et langt højskoleophold. Måske burde flere opfordres til at gøre lige så?

De ti punkter viser hen til den over 150 år lange erfaring, at højskolen qua sit dannelsessigte, sin pædagogik og sin kostskoleform, i sig selv skaber sammenhængskraft og engagement. Social kapital om man vil.

Vi håber at ovenstående kan inspirere Globaliseringsrådet og regeringen til at overveje om ikke vores tradition for frie højskoler bør tiltros og tildeles en mere synlig rolle i den kommende strategi for et innovativt og socialt sammenhængende Danmark.

Venlig hilsen

Folkehøjskolernes forening

SU.